

Metaphysica, que est scientia vna, non ab ente, sed a substantia, que est principalis obiectum contentum sub ente: ergo similiter in proposito.

Secunda sententia Doctoris. 1. Not.

Secunda, & opposita sententia, que etiam in tribus alijs oppositis partibus, constituit, est iam communis, cum Doctore in presenti: pro qua notandum primo, quod pro nunc aliquid dupliciter dicitur vniuocum, realiter, & intentionaliter: primo modo adhuc dupliciter, Physice, & Metaphysice: vniuocum Physice attenditur penes perfectionem contrahentium aliquod superius: vnde cum in sola specie infima sit equalis perfectio individuum contrahentium: ideo hanc sola est vniuoca Physice: latent enim in genere aequiuocationes: ex 7. Physicorum: vniuocum Metaphysice est omnis gradus realis superior abstrahibilis, & per inferiora contrahibilis: Vniuocum intentionale seu Logicum, est, quod habet vnitatem nominis, & rationis, commune multis per intellectum: quare cum Logicus non consideret quidditates secundum maiorem, vel minorem perfectionem in suis inferioribus; sed solum secundum suum esse commune in multis; vel de multis; hinc apud ipsam nullius communis quidditatis datur conceptus aequiuocus, aut Analogus, sed vniuocus tantum.

2. Not.

Secundo notandum: quod sicut in homine, Equo, & Leone, concipimus gradum animalis, qui secundum se consideratus est indifferens ad quamcunque differentiam specificam; & ut est quoddam totum potentiale, denominatur genus ab intellectu: sic a quinque predicabilibus concipimus quendam gradum rationis, qui secundum se consideratus abstrahit a tali modo, vel tali, predicandi, & est indifferens ad differentias illas contrahentes, & ut sic, denominatur genus.

3. Conclus.

Dicendum primo, vniuersale est genus vniuocum ad quinque predicabilia: probatur: vniuersale predicatur de istis quinque secundum nomen vnum, & eandem rationem: igitur vniuocum: consequentia patet per Aristot. in principio Prædicamentorum: antecedens est manifestum quia quodlibet istorum est aptum dici de pluribus, per quod diffinitur, (saltem a posteriori) vniuersale. Ex per hoc patet ad tertium membrum.

4. Conclus.

Dicendum secundo, vniuersale Logicum est subiectum attributionis huius libri: probatur primo, hæc scientia est vna: ergo habet subiectum vnum: ergo quinque predicabilia non sunt hic subiectum, nisi secundum quod conueniunt in vno communi, quod erit primum subiectum: sed illud est vniuersale Logicum: ergo.

Nec valet dicere cum Alberto: quod hæc scientia est vna ab vnitatem generis, quod est principalis inter hæc quinque: nam sicut ex 7. Metaph. sufficit Metaphysico determinare de substantia, scilicet, principaliter, & primo; eo quod substantia est primum ens, & metrum omnium accidentium: ita sufficeret Porphyrio ad determinandum de quinque vniuersalibus determinare de genere tantum: & per consequens Porphyrius fuit superfluus ponendo quinque capitula de quinque vniuersalibus, cum sufficeret vnum: quod non est dicendum nec sumis

de vnitatem Metaphysicæ est verum: nam ut in Antepredicamentis videbimus, ens est vniuocum decem predicamentis.

Secundo probatur conclusio: vniuersale Logicum habet omnes condiciones ad subiectum attributionis requisitas: ergo antecedens probatur: nam supponitur hic quid est, & quia est, tanquam notum, non enim esset possibile aliquam speciem eius scire cognitione scientifica, & abstracta (licet bene cognitione confusa) ignoto de ipse, quid est, & quia est: & ita supponitur, ut tradita ab Aristoteli. 1. Perihermenias, vel primo Posteriorum: habet etiam passionem de ipso demonstrabilem; ut supra vidimus: tandem omnia hæc quinque sunt eius species, quæ ad ipsum tanquam ad suum genus vniuocum reducuntur, ergo, &c.

Ad argumenta ad primum, nego minorem: nam ratio formalis vniuersalis æque respicit omnia predicabilia: vnde quod genus perfectius ab hac specie, quam ab illa particeps, non procedit ex ratione generica ex se, sed ex differentijs ipsam contrahentibus: & cum Logicus hæc perfectiorem contradictionem non consideret; sed solum illam communem rationem, in qua inferiora conueniunt; ideo talis ratio est apud ipsam vniuoca: quare Albertus in Logicalibus non Logicaliter, sed naturaliter loquitur.

Ad primum.

Ad secundum, pro tertio membro patet ex dictis conclusionibus prima, & secunda.

Ad secundum.

Ad argumenta Doct. contra primam conclusionem respondetur. Ad primum, quod vniuersale, sub ratione generis, predicatur de quinque predicabilibus: nam sicut secundæ intentiones istæ vniuersales non possunt de se inuicem predicari: predicacione exercita & essentiali; hæc enim est falsum: genus est species, vel species est genus: bene tamen predicacione signata, & etiam exercita accidentali, & denominatiua: sic de vniuersali in communi est dicendum: hæc enim est falsum: vniuersale est genus: si sit predicatio essentialis: sicut ista: animal est homo: cæterum hæc sunt veræ: Vniuersale predicatur de genere, specie, & differentia: & vniuersale est genus denominationis: quia sicut animalis si sumatur; ut habet esse in homine, & Leone; vel secundum suum esse quidditatum, est extranea ratio generis; ita ut illi, cum hoc verbo est, conuenire non possit; sic dicendo: animal est genus: quia ut sic, homo non est animal; nam aliter homo esset etiam genus; bene tamen non est illi extranea: si sumatur; ut habet esse abstractum, & præcisum a suis inferioribus: ita similiter ratio generis est extranea vniuersali, quando vnitur istis quinque cum hoc verbo est; sic dicendo: genus est vniuersale; species est vniuersale, &c. nam tunc est de eorum essentia, & quidditate: & ut sic non est genus; sicut nec species est genus; cæterum, si sumatur ut abstractum ab omnibus istis, ut diximus not. 2. tunc optime genus denominari potest. Aliam

Ad secundam. Ad primam Doct. contra primam conclus.

solutionem dat Doctor, de ly quid, & ly: modus, quæ est clara in textu; de qua etiam supra q. 3. & amplius quaest. sequente;

ARTIC. II.

An secunda intentiones cadant per se sub Metaphysici consideratione.

1. Sentent.

PRIMA sententia communis est inter Thomistas cum sub Magistro 6. Metaph. asserens omnia entia rationis quasi ex obliquo, & concomitanter ad Metaphysicum realem spectantia etiam Suarez 2. tom. Metaph. disput. 54. quæ probatur primo: entia rationis, cum non sint vera entia; sed quasi vmbre entium, non sunt per se intelligibilia, sed per aliquam analogiam, & coniunctionem ad vera entia: ergo nec sunt per se scibilia: ergo nec datur scientia, quæ per se primo propter illa cognoscenda sit instituta: & per consequens solus ille Artifex agat de illis, qui agit de ente reali, cum quo cognoscitur: sed talis est Metaphysicus realis: ergo, &c.

1. Argum.

Secundum.

2. Sentent.

1. Not.

Secundo, quod est scitum, vel apparens, per comparationem ad id, quod vere est, intelligi debet: huiusmodi est ens rationis: ergo, &c.

Secunda, & opposita sententia affirmans entia rationis cadere per se sub consideratione alicuius scientiæ rationalis; semper mihi probabilior apparuit; quam etiam defendit Sapientissimus Magister Ioannes Anglicus quaest. 8. & 11. super vniuersalia: pro qua notandum primo quod, ut supra quaest. 1. Proem. art. ultimo diximus, scientia reali in communi non opponitur Logicae stricte, nec late sumpta; sed scientia rationalis in communi, quæ Metaphysica rationalis dici potest: & hæc considerat ens rationis in tota sua latitudine sumptum, secundum propriam quidditatem: sicut Metaphysica realis considerat quidditatem entis realis; & talis Metaphysica rationalis præsupponit Metaphysicam realem, ut acquiratur, quoad simplicem cognitionem sui obiecti: nam ut vidimus, nullum ens rationis potest cognosci, nisi prius intellectus moueatur a speciebus entis realis.

2. Not.

Secundo notandum: quod aliqua sunt de consideratione Metaphysicæ, vel alterius scientiæ; quæ dupliciter: primo per se primo: secundo per se non primo: tertio, reductiue: quarto per accidens. Exemplum primi: ut ens, & passiones entis: Exemplum secundi: ut partes subiectiua entis: Exemplum tertij, ut entitates incomplete: exemplum quartis, ut non entia, priuationes, & negationes: ac entia rationis, sine quorû adminiculo non potest perfecta entis realis cognitio in dagari.

Ult. not.

Ultimo notandum: aliter considerari secundam intentionem a Logico, & aliter a Metaphysico: nam Logicus considerat eam in concreto, ut applicabilem primis, tanquam tali fundamentum, seu subiectum: est enim applicabilitas passio secundæ intentionis cum illa identificata: Metaphysicus autem considerat eam secundum suam quidditatem, ut ens est præcisum: itaque Logicus

per se primo considerat vniuersale in concreto, ut applicabile naturis communibus: Metaphysicus vero considerat ipsum; ut ens est; & hoc etiam per se primo.

1. Conclus.

Dicendum primo, ens rationis in tota sua latitudine est per se ab aliqua scientia considerabile: probatur primo: illud est per se ab aliqua scientia considerabile, quod est per se scibile: sed ens rationis est huiusmodi: igitur: probatur minorem: illud est per se scibile, quod habet passiones de ipso demonstrabiles, & medium, per quod demonstratur: tale est ens rationis, de quo loquimur: igitur est per se scibile. Minor quoad utramque partem ostenditur: nam sicut de ente reali dicimus habere conceptum obiectiuum realem vniuocum omni enti reali, per quem demonstratur de ipso suæ passiones, quæ sunt vnum, verum, &c. sic de ente rationis in communi est nobis Philosophadum; siquidem per speciem impressam, & expressam, entis realis cognoscitur: qui quidem conceptus entis rationis est causa suarum passionum, saltem in demonstrando: quæ demonstratio fiet hoc modo: omnis conceptus a pluribus abstractus, & non per modum plurium, est vnus: sed conceptus entis rationis, ut sic, est abstractus a pluribus, & non per modum plurium: ergo est vnus.

Secundo de ente reali, prout diuidit ens, ut sic, datur scientia per se: igitur & de ente rationis etiam debet dari scientia per se; quia non est maior ratio vnus diuidens, quam alterius, ut ex argumentorum solutione patebit.

2. Conclus.

Dicendum secundo, ens rationis in tota sua latitudine consideratur per se a Metaphysica rationali. Hæc quamuis expresse a Doctore non habeatur, tamen illi non contradicimus: imo eam ab illo deduco probabiliter ex aliquibus locis doctrinæ suæ: primus sit in presenti, in solutione primi argumenti quæstionis principalis, vbi sic ait: cum autem obijcitur contra primum membrum, dici potest: quod Metaphysicus omne ens reale considerat, non ens rationis, cuiusmodi est vniuersale, ut hic loquimur: ergo tale vniuersale non consideratur a Metaphysico reali; sed a Logico non consideratur, nisi ut est applicabile rebus primæ intentionis, & non ut est ens rationis, ut sic: ergo, ut sic, ab alia scientia debet considerari: sed talis non est Metaphysica realis: ergo est Metaphysica rationalis: ergo intentum probabiliter secundum Doctorem.

Secundus locus habetur infra quaest. 5. de genere §. dicendum igitur: in fine: vbi loquens de genere, ut est secunda intentio, sic inquit: tamen forte, ut quid est, habet diffiniri a Metaphysico. Ex quo sic: sed diffinitio explicat quidditatem generis, ut est ens rationis: & nihilominus dubitat Doctor, an debeat dari a Metaphysico: ergo ab alio potest dari: sed non a Logico ex ratione præcedente: ergo a Metaphysico rationali.

Tertius locus sit ex tertio sent. distinct. 34. lit. D. vbi habitum acquisitum speculatiuum diuidit in realem, & rationis; vel quia est circa ens reale, & ens rationis: & eni, qui est circa ens reale diuidit ex 6. Metaph. in Mathematicam, Naturalem,

ralem, & Diuinam, seu Metaphysicam realera: sed ex hac diuisione non potest aliquod ens rationis, nec ipsum in communi, cadere sub Metaphysica reali: sicut nec ipsum potest cadere sub ente reali vt sic: ergo necessario secundum Doct. ens rationis cadit per se sub consideratione alterius scientia: sed talis nequit esse nisi Metaphysica rationalis: igitur, &c.

Sed obijcies mihi Doctorem quest. 1. Elenchorum prope finem: vbi sic ait: vnde per hoc, quod dico; quod ens natura a primo Philosopho consideratur, & ens rationis a Logico, non intendo aliquid excludere a consideratione primi Philosophi: In quibus verbis videtur sentire secundas intentiones secundum suas quidditates cadere sub Metaphysica consideratione, & vt applicabiles sunt, cadere sub Logico instituto.

Respondeo primo, quod loquitur ibi Doctor de exclusione per accidens: nam secundum hanc, certum est, quod nihil a reali Metaphysico excluditur: & patet, quod sic intelligatur: nam, inquit; quod genus, & species, in quantum quaedam specialia entia sunt, sic collocantur in genere determinato, & cadunt sub consideratione eius, cuius est quod quid est determinare: sed genus, & species, vt vniuersalia sunt, non habent intentionem reale determinatum, nec a Metaphysico per se considerantur, sed per accidens. Ergo nec eorum quidditas per se ab illo consideratur.

Secundo dico: quod loquitur ibi de Logico, vt est quidam Artifex rationalis applicans instrumenta sua intentionibus primis: & quia talia instrumenta possunt omnibus applicari, ideo Artifex communis appellatur: ceterum quia ultra illam applicabilitatem possunt vt entia considerari, & Logicus, vt sic, ea non consideret: ideo excludens Logicum ait, considerari a Metaphysico, seu Philosopho primo, non curans, an talis consideratio sibi conueniat per se, siue per accidens: hoc enim ibi ex proposito non disputabat.

Ratione probatur conclusio: ens rationis late sumptum est ab aliqua scientia per se considerabile, ex prima conclusione: sed non a Logica, nec a Metaphysica reali; quia haec non considerat per se primo, nec per se secundo, tale ens rationis: etiam secundum oppositum opinantes: igitur est a tali Metaphysica rationali per se primo considerabile: cum non sit alia scientia, quae illud per se primo considerare possit.

Dicendum tertio, ens rationis late sumptum est considerabile a Metaphysico reali per accidens: haec est communis: & probatur: illud, quod est per se ab vna scientia considerabile potest ab alia per accidens considerari: patet de ente reali, quod per se a Metaphysico consideratur, & a Logico per accidens: sed ens rationis consideratur per se a Metaphysico intentionali: ergo per accidens potest a reali considerari: & de facto consideratur, quando illud considerat attribuendo ei formam entis realis, & quando eius cognitio adiuvat ad cognitionem talis entis rationis.

Secundo, ens rationis non pertinet per se primo, nec per se secundo, nec reductiue ad subie-

ctum Metaphysicam: ergo tantum ab illa per accidens consideratur: consequentia patet ex notab. secundo: antecedens quoad duo priora etiam ab aduersarijs admittitur: quo ad tertium probatur: nam nullum a quale alteri, & ex diametro oppositum, dicitur reduci ad illud: sed ens rationis est a quale enti reali, illique oppositum, tanquam membrum diuidens cum illo ens in commune: ergo ad illud non reductur: maior patet: na quod reductur ad aliud, debet esse, vel eiusdem naturae cum illo, vel saltem aliquo modo pertinere ad eandem naturam, cuiusmodi non est ens rationis respectu entis realis.

Confirmatur si ens rationis reduceretur ad obiectum Metaphysicam, eius passionem demonstrarentur per rationem formalem entis realis: consequens est falsum: nam solum passionem entis realis per eius rationem formalem demonstratur: ergo: probo maiorem: nam si passionem entis rationis demonstrantur a Metaphysico reali, vel est per rationem formalem entis realis, vel ipsius entis rationis: si primum, implicat, vt patet: si secundum, est intentum conclusionis: ergo, &c.

Dicendum vltimo, Vniuersale Logicum, & quaelibet alia intentio secunda, vt sunt entia rationis considerantur a Metaphysico rationali: vt autem sunt entia applicabilia primis intentionibus a Logico considerantur: haec constat ex dictis.

Ad argumenta: ad primum nego maiorem: nam entia rationis Logicalia sunt per se intelligibilia, sicut secundario, & ita sunt per se scibilia: hoc enim quod a liquid non sit per se primo intelligibile, non licet inferre, quod non sit per se scibile: nam relatio realis non est per se primo intelligibilis, & tam en secundum omnes, est per se scibilis. Ita in proposito: fatemur enim ens rationis non esse per se primo intelligibile, sed intelligi per species entis realis: negamus tamen de eo non esse per se aliquam scientiam, quae ipsum consideret immediate, & per hoc ad secundum.

Vlt. conclusio.

Ad primam & secundam.

QVÆST. V.

An vniuersale subiectetur in re; vel in intellectu?

Vxritur de vniuersali; cum sit accidens; vt hic loquimur; in quo est, vt in subiecto, vtum in re, vel in intellectu? Quod non in re, probo: omne accidens, quod est in re, est proprium, vel comune: si proprium, inest indiuiduis: licet non primo; quia proprium per se primo

3. Conclus.

primò inest speciei, per se enim praesupponit de omni: si commune, inest primo indiuiduis: si ergo esset accidens in re, inest primo indiuiduis: sed hoc est falsum: quia tunc indiuiduum esset vniuersale: ergo, &c.

Tex. Com. 5. & inde cap. 2.

Item, intellectus est virtus passiva per Arist. 3. de anima: ergo non agit extra mittendo; sicut est de sensu, per Arist. 1. Topicorum: cum ergo causet vniuersale, non extramittet illud: ergo non est in subiecto aliquo, extra ipsum.

Com. 5.

Item: ex intellectu, & intelligibili, fit verius vnum, quam ex materia, & forma, per Commentatorem tertio de anima: sed forma non est extra materiam, nec e conuerso: igitur nec intelligibile extra intellectum: ergo nec modus intelligibilis extra intellectum: igitur nec vniuersale.

Tex. Com. 70.

Ad oppositum: materia, & efficiens non coincidunt, per Arist. 2. Physicorum: intellectus est causa efficiens vniuersalis: ergo non est materia: ergo nec subiectum: quia accidentia non habent aliam materiam nisi in qua, quae dicitur subiectum eorum.

Com. 8.

Item, per Commentatorem super primo de anima: intellectus facit vniuersalitate in rebus: ergo illa est in re; non in intellectu: ergo, &c.

Item: accidens est in illo, vt in subiecto, quod denominat vniuersale: denominat rem; non intellectum: igitur.

QVÆSTIO I.

Appendix: an haec sit vera; homo est vniuersale?

Vxtra hoc quaeritur: de veritate istius propositionis: homo est vniuersale: & confirmilium, vbi praedicatur intentio de re: quod sint falsae, probo: subiectum significat veram naturam: ergo pro illa supponit: praedicatum non praedicat veram naturam: quia non significat eam, igitur praedicatur non vera natura de vera natura: ergo oppositum de opposito.

Item: si homo est species, & species est intentio: ergo homo est intentio: co-

clusio est falsa: ergo aliqua praemissarum non minor: ergo maior.

Item: omnis praedicatio vera in abstracto est vera per se primo modo: haec non est vera per se primo modo: homo est species: & praedicatur, & subiectum, sunt abstracta: ergo propositio falsa.

Ad oppositum: de quocumque praedicatur diffinitio; & diffinitum: sed homo praedicatur de pluribus differentibus numero: ergo homo est species: ergo vniuersale.

QVÆSTIO II.

Appendix, an tales sint per se?

Vxtra hoc quaeritur: an tales sint per se? quod sic videtur: cui enim per se inest diffinitio, per se inest & diffinitum: sed homo praedicatur per se de pluribus differentibus numero: ergo homo per se est species.

Item: quod est per se intelligibile, est per se vniuersale: homo est per se intelligibile: ergo, &c. minor patet: quia per suum quod quid est, quod est idem sibi.

Item: vniuersale conuenit homini, secundum quod abstrahitur ab omni accidente: ergo non conuenit ei, vt accidens est: antecedens est verum: quia homo, vt coniungitur accidentibus, est singulare.

Ad oppositum: per se praesupponit dici de omni: ergo si homo est per se vniuersale: omnis homo erit vniuersale: consequens est falsum: ergo & antecedens.

Ad primam quaestionem dicendum: quod vniuersale est in re, vt in subiecto: quia illa denominat non intellectum: sed in intellectu est veluti in efficiete, & vt cognitum in cognoscente. Sciendum tamen: quod significatum termini communis significantis veram naturam tripliciter potest considerari: vno quidem modo, secundum esse in supposito, quod dicitur esse materiale eius: & hoc modo inest sibi accidentia communia: secundum esse quidditatum: & sic inest ei praedicata essentialia: tertio modo, vt per

Ad primam quest.